

УДК 72.01.036

Н. А. Лоліна

*канд. мист., доцент,
кафедра дизайну середовища КНУКіМ*

СТИЛІСТИКА МІСЬКОГО СЕРЕДОВИЩА – ПАРАДИГМА ІСНУВАННЯ В РАМКАХ СУЧАСНОГО КИЄВА

Анотація: в статті розглядається питання стилістики міста у рамках сучасної культури на прикладі Київського міського простору. Головна метою статті можна вважати висвітлення обставин та закономірностей існування стилістики міського простору. Його прив'язка до історичного контексту міської забудови, їх взаємний вплив, що формуючи предметне та просторове наповнення міста організовує життєдіяльність сучасного мешканця.

Ключові слова: міське середовище, історична спадщина, стилістика, простір, міський мешканець, цінності культури, сучасна культура та архітектура.

Стилістика міського середовища – багаторівнева структура із розвиненим категоріальним апаратом, що включає багато факторів, формуючи яскраву картинку у свідомості мешканця міста. Історичні, естетичні, матеріальні та «фізичні» категорії впливу на свідомість, створюють образ міста із індивідуалістичними рисами. Міський характер відчуває постійні мешканці, гості та туристи. Гостріше та більш точно сприймають місцевий колорит представники творчих спеціальностей в силу їх більш тонкого відчуття художнього смаку. Завдяки сучасним тенденції культури, міста втрачають своє історичне обличчя, втрачають самотність. Причиною цього є категоріального апарату сучасної культури та її елементи впливу: масовий попит, підвищення значення дизайну, конкурентна боротьба та етнічна само-ідентифікація індивідів та груп населення.

Серед численних наукових праць, які присвячені психологічному аспекту сприйняття архітектури та її ролі в художній культурі слід відмітити дослідження Р. Арнхейма («Мистецтво та візуальне сприйняття» 1974), Г.Б. Забельшанського («Архітектура та емоційний світ людини» 1985), Г.М. Вальтера («Природа художньої потреби (функціональний аспект)» 1998), М.Ф. Васильєва («Структура сприйняття пропорції в архітектурі, музиці, кольорі», 2000), О.О. Заварзіна («Геометрія і семіотика естетичної інформативності предметного середовища» 2000), В.І. Антонова («Семіотика культури» 2001), М. Яцино («Культура індивідуалізму» 2012).

Міський простір, його сучасні проблеми та архітектурні ідентифікатори в контексті культури досліджували в своїх роботах І. Арраухо («Архітектурна композиція» 1982), О. Е. Гутнов («Світ архітектури: Мова архітектури» 1985), Б.С. Посацький («Простір міста і міська культура (на зламі ХХ-ХХІ ст.) 2007), Б.С. Черкес («Національна ідентичність в архітектурі міста» 2008) та багато інших.

Про взаємозв'язок архітектури та зелених просторів міста, впливу озеленення міста на загальну міську структуру писали Дж.О. Саймондс («Ландшафт і архітектура» 1965), В. М. Горбачев («Архітектурно – художні компоненти озеленення міст» 1983) тощо.

Але комплексного дослідження стилістичних особливостей міста Києва в контексті сучасного часу поки що немає. Цим і зумовлений вибір теми: стилістика міського середовища – парадигма існування в рамках сучасного Києва. За основну мету можна вважати висвітлення обставин та закономірностей існування стилістики міського простору. Його прив'язка до історичного контексту міської забудови, їх взаємний вплив, що формуючи предметне та просторове наповнення міста, організовує життєдіяльність сучасного міського мешканця. Це допоможе розкрити питання міста та місця та ролі стилю міського простору в контексті сучасної культури.

Сьогоднішній день звітує про підвищення етнічно-національної свідомості на теренах нашої держави, і, звичайно, столиця сповна відображає цей процес. Вона отримує всю відповідну атрибутику «піднесення» національної свідомості: відмова від радянського і імперського минулого, народження нових міфів та вірувань, переписування історичних фактів. В міському середовищі, це проявляється у зміні назв вулиць та площ, демонтажі елементів оздоблення фасадів будинків забудови радянського періоду, знесенні пам'ятників тощо. Історично складалося так, що саме Київ більш за все натерпівся від історичних змін на протязі свого існування (починаючи від монголо-татарських навал, пожегарів (1811 року), світової та громадянськими війн до нашого часу). Сьогоднішній день лише продовжує «традицію» Київського існування – нищення історичних пам'яток: ганебна забудова Десятинного провулку на Старокиївській горі, Володимирського узвозу, Десятинної вилиці, Паркової дороги, Боричевого узвозу, Зелених схилів Дніпра, схилів біля Маріїнського парку тощо. Сучасний міський простір Києва звітує, що цінність на сьогоднішній день представляє не спадщина поколінь, процитована в міській архітектурі, яку можна й необхідно зберегти для нащадків, а суцільно протилежні речі. За рахунок чого ж формується стилістика сучасного міста, які аспекти наразі вимагає сучасність та новітні технології, і чи постають новітні технології причиною втрачання стилістичної сформованості міського простору,

і, найбільш головне питання, що полишиться у Києві на згадку про наш час нашим нащадкам – ці питання постають в актуальній практиці сучасних архітекторів проектного простору Києва.

Архітектурне середовище міста – це не тільки архітектурні об'єкти, це зелені осередки, які теж втрачаються, адже за офіційною інформацією за роки незалежності Київ втратив 34% зелених територій. В дійсності, проблема криється не в тому, що в місті не існує конкретного плану розвитку міста, стратегії розвитку та обраного шляху само ідентифікації – і це проблематика більш драматична. Історично-збалансований простір із втручанням нової забудови із нових «агресивних» матеріалів, знищення пам'яток архітектури, ганебний стан житлової забудови кінця XIX початку XX ст., зміна висотності історичної частини міста – такі реалії не оминули місто Київ (яскравий приклад – забудова вулиці Басейної, торговельно-офісний комплекси «Гулівер» та «Парус»). Глобалізовані підходи до вирішення великих громадських об'єктів та офісних хмарочосів та торговельних центрів, що вкрай рідко є цікавими архітектурними рішеннями не надає місту із багатовіковою історією додаткової стилістичної привабливості. Принаймні деякі із новобудов були вписані в території, що вимагали втручання: Занедбані промислові та складські території біля станції м. Либідська, нині ТРЦ «Оушен Плаза» (цікаве стилістичне рішення фасаду торговельного комплексу «Ocean Plaza» (див. рис. 1 - 4).

Рис. 1-4. Перспективні зображення ТРЦ «Ocean Plaza» у м. Києві за адресою: вул. Антоновича, 176 [www.oceanplaza.com.ua].

Широко відомий факт, що сучасний міський простір втрачає свою етнічну та національну «усвідомленість» в силу всезагального фактору глобалізації сучасної культури. Так чи інакше всі великі міста і місто Київ не є виключенням, та подекуди і маленькі містечка змінюються, отримавши однаково усереднену об'ємно-просторову організацію.

Сучасні підходи до вирішення просторових об'єктів в системі міста теж сприяють такій поставленій задачі. Простір має допомагати в прискореному ритмові сучасного міста, мінімізуючи часові затрати та спрощувати інформаційне навантаження просторових моделей (малі архітектурні форми, комунікаційні деталі та інформаційні носії, транспортні зупинки та інші елементи інфраструктури міста – всі вони мають працювати у сучасному міському просторі). Поза цим, лишається відкритим питання історичного простору та його збереження.

Одним із можливих і доцільних шляхів збереження історичного міського простору на прикладі міста Києва є звертання до досвіду столиць інших країн Західної Європи, які пройшли етап становлення національної свідомості та зберігаючи історичну міську спадщину, «тримають руку на пульсі» сучасної культури. Яскравим прикладом до наслідування можна вважати місто Барселону, де зберігаючи історичний осередок старого міста, було кардинально впроваджено новий містобудівельний план, із ретельним планувальним підходом (1979 рік). Так званий «Барселонський підхід», із провадженням відкритих публічних просторів, розбудовою громадських рекреаційних зон вздовж моря (у випадку міста Києва – це може бути територія біля Дніпра); винесення висотних та експансивних хмарочосів у окрему територію біля осередку Олімпійського стадіону. У 1990-х роках був використаний і інший метод роботи із громадським середовищем у рамках міського простору Барселони: на периферії були створені декілька «нових центральних зон», які дозволили знизити навантаження на історичний центр. При цьому в кожному районі з'явився «естетичний магніт» - велика архітектурна споруда, що здатна стати каталізатором трансформації навколишнього середовища. Найбільш вагоме, що отримала Барселона – це конкретну стратегічну роль розвиненого міста на рівні країни та у глобальному сенсі.

Місто Київ – історично багатий та дивовижно еkleктичний, із трагічною історією, карколомним розвитком та світлим майбутнім, що має розвиватися відповідно до сучасних тенденцій світової культури, зберігаючи власну автентичність. Чи буде це розвиток подібний до міста Барселони, чи все станеться по принципу знищення всього історичного доквілля та забудовою виключно новими архітектурними об'єктами (приклад Більшої частини міста Бейджину або Нью-Йорку). Не важливо, який шлях розвитку та розбудови

постане перед ним, головне зберегти його багатогранність та історичну архітектурну спадщину.

Література:

1. Яцино М. Культура индивидуализма / М. Яцино ; пер . з пол. О. В. Комаристова. – Х.: Гуманитарный Центр, 2012. – 280 с.
2. Горбачев В. Н. Архитектурно – художественные компоненты озеленения городов: [Учеб. пособие для худ. - пром. вузов и арх. фак.] / В. Н. Горбачев. – М.: Высш. шк., 1983. – 207 с.: ил.
3. Петришин Г.П. та ін. Історичні архітектурно-містобудівні комплекси: наукові методи дослідження: Навч. посібник. / Г. П. Петришин, У.І. Іваночко, Ю.В. Ідак, С.І. Топилко, Х.С. Бойко, Н.С. Соснова, О.П. Олешко, Л.Б. Гнесь; За ред. Г.П. Петришин.– Львів.: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2006. – 212 с.
4. Посацький Б.С. Простір міста і міська культура (на зламі ХХ-ХХІ ст.): моногр. / Б. С. Посацький. – Львів.: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2007. – 208 с.
5. Саймондс Дж.О. Ландшафт и архитектура, (сокр. перевод с англ. А.И. Маньшавина), - Москва: Издательство литературы по строительству, 1965, - 193 с.
6. Черкес Б. С. Національна ідентичність в архітектурі міста: Монографія / Б. С. Черкес. – Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2008 . – 268 с.

Аннотация

В статье рассматривается вопрос стилистики города в контексте современной культуры, на примере городского пространства Киева. Главная цель данной статьи – стремление проанализировать обстоятельства и закономерности существования стилистики современного городского пространства, в взаимосвязи с исторической архитектурной застройкой, которая формирует предметно-пространственное наполнение города, и организует жизнедеятельность современного городского жителя.

Ключевые слова: городская среда, историческое наследие, стилистика, пространство, горожанин, ценности культуры, современная культура, архитектура.

Annotation

In the article the question of cities style is raised in connection to the modern culture with the example of Kyiv. The main purpose was to analyze the context and rules of its existence with the framework of the historical architecture. The last one is believed to be the valued factor of the influence and organizing moderator of the citizen's living in the modernity.

Key words: cities space, historical heritage, style, space, citizen, cultural wealth, modern culture, architecture.